

ПРАВОВА ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

Вікторія ШЕВЕРДІНА, ORCID 0009-0002-7948-1451¹

¹НДІ Правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, Харків, Україна

Автор-кореспондент: Шевердіна Вікторія, електронна пошта sheverdina13@ukr.net

Анотація. У статті досліджено сучасний стан системи законодавства України, що регулює соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей. Розглянуто основні засади державної політики у сфері соціального забезпечення цієї категорії осіб, визначено, що основними напрямками такої політики є: а) встановлення єдиної системи соціального та правового захисту; б) гарантування військовослужбовцям та членам їх сімей сприятливі умови в економічній, соціальній, політичній сферах; в) розробка дієвих та доступних механізмів для реалізації своїх прав на соціальний захист, цією категорією осіб. Соціальне забезпечення осіб, які боронять державу є вкрай важливим напрямком державної політики, який має першочергове значення не тільки в період війни, а й після її закінчення. На сьогодні немає більш важливого завдання, ніж захист і забезпечення прав військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, котрі боронять територіальну цілісність та суверенітет нашої держави. Зазначено, що на сьогодні в Україні існує система нормативно-правових актів різної юридичної сили, які регулюють питання соціального та правового захисту військовослужбовців, їх конституційних прав і свобод, гарантій щодо їх реалізації. Водночас незважаючи на те, що законодавство у цій галузі постійно розвивається та вдосконалюється, але багато проблемних питань потребують дієвого механізму їх вирішення. Розглянуто види соціальних гарантій військовослужбовців та членів їх сімей та особливості їх забезпечення в період воєнного стану в країні. Зроблено висновок про невпорядкованість норм, які визначають конкретні види соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, так як значна кількість нормативно-правових актів не завжди свідчить про забезпечення цілісного й комплексного соціального захисту.

Ключові слова: соціальне забезпечення, соціальний захист, військовослужбовець, сім'я військовослужбовця, соціальні гарантії, матеріальне, грошове забезпечення, пільги.

Внесок автора

Автор підготував статтю самостійно. Автором було самостійно підбрано літературу, проведено її аналіз та сформульовані висновки.

Заява про розкриття інформації

Автор не має жодних конкуруючих фінансових, професійних чи особистих інтересів щодо інших осіб.

ВСТУП

Державну політику у сфері соціального забезпечення та соціального захисту в Україні визначають понад 20 законодавчих актів, серед яких провідне місце належить законам України, указам Президента та постановам Кабінету Міністрів України, але невіршеним залишається питання, щодо існування єдиного законодавчого акта, який би регулював усі аспекти у цій сфері. Головну роль у системі джерел права соціального забезпечення посідає Конституція України як Основний Закон держави. Україна на шляху до вступу в Європейський Союз,

використовуючи досвід інших держав, вибудовує національну систему джерел права на основі конституції – основоположного закону, який закріплює політико-правові основи взаємовідносин суспільства, держави та особи. Ухвалена Верховною Радою України ще 28 червня 1996 року Конституція України відповідає такому європейському спрямуванню. За стандартами Ради Європи та Європейського Союзу соціальне забезпечення віднесено до системи, яка включає й інші форми соціального захисту: державну соціальну допомогу, а також спеціальний і особливий (додатковий) соціальних захист для окремих категорій населення. Таке розуміння має велике значення для національного законодавства, оскільки в Україні немає загального закону про соціальний захист населення, та окремих категорій мало захищених верств населення (Дутчак А. В., 2017, Павленко В. С., 2020).

Одним із конституційних обов'язків держави є забезпечення соціального захисту свого населення та створення умов для їх достатнього життєвого рівня. Стаття 46 Конституції України визначає соціальний захист громадянина, як його право на забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» (Конституція України, 1996). Водночас деякі категорії громадян потребують соціального захисту не лише через втрату можливостей самостійно та повноцінно забезпечувати своє існування, а й через виникнення об'єктивної необхідності в додатковому соціальному захисті з боку держави. Саме до такої вразливої категорії відносяться військовослужбовці, адже вид їх діяльності напряду пов'язаний з небезпекою для життя і здоров'я. Відповідно вразливими стають і члени їх сімей, адже також знаходяться в особливих умовах, умови життя яких суттєво відрізняються від умов життя інших осіб. Тому вирішення питання соціального захисту даної категорії громадян повинні стати першочерговим завданням для держави. Метою статті є дослідження сучасного стану законодавства України, яке регулює питання соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей та визначає механізм його дії.

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА

Питанням соціального захисту та забезпечення військовослужбовців значну увагу у своїх дослідженнях внесок приділяли такі вчені, як В. Алещенко, В. Бондар, Н. Болотіна, І. Дацюк, М. Іншин, В. Жернаков, М. Клемпарський, О. Удовенко, Н.Хуторян, Г. Чанишева, М. Шумило, В. Щербина, О. Ярошенко та ін.

МЕТОДОЛОГІЯ

Методологічною основою роботи стало застосування сукупності загальнотеоретичних методів і прийомів наукового пізнання, використання яких дозволило дослідити цілісне та комплексне уявлення про систему чинного законодавства України, що регулює питання соціального забезпечення ветеранів війни та членів їх сімей. Також були використані методи абстрагування й узагальнення, дедуктивний та індуктивний, структурно-функціональний та формально-логічний, які дали змогу опрацювати наукові джерела, а також сприяли формуванню змісту наукової авторської позиції згідно з поставленим авторським завданням. Зазначені методи застосовувались у взаємозв'язку та взаємозалежності, що обумовило всебічність, повноту й об'єктивність отриманих наукових результатів. Додатково в процесі дослідження використані теоретичні положення, розроблені в галузях теорії права, трудового права та права соціального забезпечення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для покращення соціального становища військовослужбовців та членів їх сімей необхідно вдосконалити механізми їх соціального захисту. Зокрема, внесення змін до законів України та інших нормативно-правових актів, які містять прогалини з вирішення проблемних питань за різними напрямками, серед яких удосконалення законодавства з питань посилення соціального

захисту, забезпечення рівня матеріального та інших видів забезпечення у відповідність із сучасними потребами таких осіб. Важливою частиною сучасної соціальної політики держави, яка відповідальна за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян має бути соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей, підтримання їх життя на належному рівні. Під соціальним та правовим захистом членів сімей військовослужбовців слід розуміти діяльність держави, спрямовану на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних даної категорії осіб відповідно до спеціального їх правового статусу в суспільстві.

ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Розглядаючи позиції Конституції України із соціальної точки зору, то вони являють собою – прояв громадської злагоди, волі всіх членів українського суспільства, своєрідний договір, що створює засади державної стабільності, розвитку і становлення кожного індивіда. Відповідно до статті 17 Конституції України «держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей». На думку В. Павленко, «саме ці конституційні положення є правовою основою для інших законодавчих актів щодо соціального захисту військовослужбовців. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Її норми є нормами прямої дії і гарантують захист конституційних прав і свобод людини і громадянина, у тому числі соціальний захист військовослужбовців безпосередньо на підставі норм Конституції України» (Павленко В. С., 2020). Таким чином можна стверджувати, що Конституція України: 1) визначає та окреслює соціальну стратегію розвитку суспільства і держави; 2) визначає права та свободи людини основним соціальним орієнтиром по відношенню до держави, органів державної влади, їх посадових осіб; 3) визначає соціальні орієнтири розвитку національного законодавства та джерел права. Тож основоположним регулятором відносин у сфері соціального забезпечення та правовим базисом розвитку законодавства про соціальне забезпечення виступає Конституція України.

Основним нормативним актом спеціального застосування, який регулює питання соціального забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей є Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», в якому соціальний захист військовослужбовців визначено як діяльність (функція) держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі. Це право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також в інших випадках, передбачених законом. Основним завданням держави у напрямку соціального захисту військовослужбовців являється всебічне забезпечення їх та членів їх сімей, яке б компенсувало ті обмеження, що встановлені для військових у діючому законодавстві, та умови служби, які властиві саме цій категорії працівників. Крім того, в у вказаному законі передбачено, що військовослужбовці та члени їх сімей користуються пільгами, гарантіями та компенсаціями, встановленими для громадян України законами та іншими нормативно-правовими актами, а також рішеннями органів місцевого самоврядування. При цьому якщо такі особи одночасно мають право на отримання однієї і тієї ж пільги, гарантії чи компенсації з кількох підстав, то їм надається за їх вибором пільга, гарантія чи компенсація тільки з однієї підстави, крім випадків, передбачених законами (Ярошенко О. М, 2007).

Саме Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» передбачено соціальні гарантії військовослужбовців та членів їх сімей в особливий період. Під особливим періодом відповідно до статті 1 Закону України «Про оборону України» визначається період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного

стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій (Про соціальний і правовий захист..., 2011).

Окремі положення про соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей деталізуються у законах України: «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про статус ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ та їх соціальний захист», а також в інших законодавчих актах («Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Основи законодавства України про охорону здоров'я, Кодекс законів про працю України, Податковий кодекс України, Житловий кодекс України, Земельний кодекс України), якими визначаються загальні положення щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, серед яких гарантії щодо робочого часу та часу відпочинку, заробітної плати, грошового, матеріального, продовольчого, житлового, медичного, санаторно-курортного забезпечення, надання пільг, допомоги, пенсійного забезпечення.

Аналізуючи значний обсяг нормативно-правових актів щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, слід відзначити, що законодавство у цій царині постійно розвивається та вдосконалюється. Водночас значна їх кількість не завжди свідчить про забезпечення цілісного й комплексного соціального захисту. Зокрема, досліджуючи їх робимо висновок про несистемність норм, які визначають конкретні види соціального захисту даної категорії осіб (нормативно-правові акти різної юридичної сили врегульовують один вид соціального забезпечення частково, визначаючи окремі характеристики його змісту, розмірів тощо). Тож, для того щоб сформувані чітко розуміння змісту, обсягу, розміру, порядку реалізації конкретного виду соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей необхідним є здійснення постійного системного аналізу одночасно декількох нормативно-правових актів. Це в свою чергу ускладнює розуміння конкретного шляху вирішення питання. І як наслідок, хоча соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей передбачено низкою законодавчих актів, водночас багато питань все ж залишаються невирішеними. (Циганок В. М., 2023)

Тобто немає єдиного підходу до правового регулювання соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, бракує єдиного законодавчого акту, відповідно до якого було б визначено консолідовані та взаємоузгоджені стандарти і принципи побудови всієї структури соціального забезпечення у досліджуваній сфері. Так, не дивлячись на внесені зміни щодо покращення якості соціального захисту військовослужбовців та членів їхніх сімей, констатуємо, що такі зміни стосуються кількісних, а не якісних норм. До прикладу, статтю 1 Закону «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» визначено сутнісне поняття «соціальний захист», що є ширшим від поняття «соціальне забезпечення», котре було раніше. За цією статтею соціальний захист – це діяльність держави, спрямована на встановлення цілої системи спеціальних правових норм і гарантій для забезпечення матеріальних і духовних, потреб військовослужбовців.

На думку О. Епель, «закон не відповідає на питання – а що таке саме поняття «соціальний захист», поняття «духовні потреби» військовослужбовців? Як зазначає вчена, у кожного свої духовні потреби і сьогодні, коли Україна зіткнулася з такою жорсткою зухвалою агресією з боку ворога, духовні потреби наших воїнів, що безпосередньо воюють на фронті, безумовно відрізняються від тих, котрі б вони мали в буденні й мирні часи» (Мазуренко Л. І., 2023). Держава виконує зобов'язання щодо соціального забезпечення військовослужбовців у пунктах медичного, грошового, земельного, правового, освітнього та культурного аспектів, але не в повній мірі (Сахно С. В., Беліменко О. О., 2020). Державна політика у сфері соціального захисту учасників бойових дій полягає у забезпеченні прав, гарантій та компенсацій. Формування системи задоволення певних соціальних потреб ветеранів війни враховує забезпечення їх адаптації та психологічної реабілітації, санаторно-курортним лікуванням, технічними та іншими засобами реабілітації, житлом, надання їм освітніх послуг, дотримання трудових прав, соціальної та професійної адаптації, пільг у сплаті певних видів послуг, пенсійного забезпечення тощо (Кондратенко О. М., 2015)

Під соціальним захистом військовослужбовців слід розуміти «діяльність (функцію) держави, спрямовану на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності та статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі». Наявність активних бойових дій, оголошення воєнного стану, тимчасова окупація значної території країни, процеси її деокупації делегують пряму нагальну необхідність надання соціальних гарантій учасникам бойових дій, членам їх сімей, пораненим військовослужбовцям, а також сім'ям, члени яких загинули під час проведення бойових дій, зокрема у частині практичного поліпшення фінансово-матеріального стану зазначених категорій осіб. При цьому вже зрозуміло, що на старій нормативній базі цього забезпечити неможливе, а тому постає завдання в оновленні нормативно-правового забезпечення у цій сфері. Для належного законодавчого врегулювання питання захист прав військовослужбовців та їх сімей необхідно враховувати міжнародний досвід із цього питання, використовувати напрацювання інших країн у цій сфері, враховуючи намір України до інтеграції з Європейським Союзом і іншим цивілізованим світом (Джус О.А., Золотарьова М.К., Копотун І.М., Макарова Т.П., Микитюк М.А., Павлюк О.О., Пасіка С.П., Петков С.В., Скриньковський Р.М., Сопільник Л.І., Чубенко А.Г., Шевченко А.М., 2023)

ВИСНОВКИ

Отже, важливим напрямком державної політики, який має стати центром уваги в період війни і після її закінчення – це соціальне забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей, а також підвищення статусу та авторитету військовослужбовців у державі. Після проведеного дослідження зроблено висновок, що постійна адаптація законодавства до сучасних умов є необхідною, а тому постає завдання у реорганізації нормативно-правового забезпечення у цій сфері. Для належного законодавчого врегулювання питання захист прав військовослужбовців та членів їх сімей необхідно враховувати міжнародний досвід із цього питання, використовувати напрацювання інших країн у цій сфері. Враховуючи намір України до вступу в Європейський Союз а також політичні відносини з іншими цивілізованими зарубіжними країнами. Оскільки існуюча система соціального захисту потребує докорінної реорганізації. Необхідно створити чітку систему гарантій соціального (матеріального) забезпечення військовослужбовців та членів їхніх сімей, забезпечити їх дотримання та виконання з боку держави, стимулюючи тим самим громадян до військової служби. Адже сьогодні немає в Україні більш важливого завдання, ніж захист і забезпечення прав військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, котрі боронять наші кордони, суверенітет і цілісність нашої держави, які ціною свого життя і здоров'я здійснюють захист української держави та українського народу. При цьому важливо зазначити, що в умовах сьогодення держава все ж таки намагається надавати належний соціальний захист військовослужбовцям та їх рідним, зокрема здійснює виплату грошового забезпечення та винагород, забезпечує медичне лікування та реабілітацію. Хоча на сьогоднішній день Україна має дуже обмежені економічні можливості щодо фінансування багатьох сфер.

REFERENCES

- Constitution of Ukraine: Law of Ukraine, No. 254к/96-ВР (1996, June 28). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
- Dutchak, A. V. (2017). Social security of citizens: current state and development prospects. *Molodyi vchenyi*, 5 (45), 568–572.
- Dzhus, O.A., Zolotarova, M.K., Kopotun, I.M., Makarova, T.P., Mykytiuk, M.A., Pavliuk, O.O., Pasika, S.P., Pietkov, S.V., Skrynkovskiy, R.M., Sopilnyk, L.I., Chubenko, A.H. & Shevchenko, A.M. (2023). *State guarantees of protection of social rights of servicemen and their family members: general social protection of servicemen and their family members; social protection of servicemen and their family members in a special period (in particular, during martial law); international aspect of social protection of military personnel (NATO*

- standards*). Kyiv: VD «Profesional». Retrieved from: <https://jurkniga.ua/contents/derzhavni-garantii-zakhistu-sotsialnikh-prav-viyskovosluzhbovtziv-i-chleniv-ikh-simey.pdf>
- Kondratenko, O. M. (2015). General principles of regulatory and legal provision of state administration in the field of social protection of participants in the anti-terrorist operation and their family members. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Ser. «Derzhavne upravlinnia»*, 4, 113–120.
- Kostyna, I., Halan, L., Koliada, O., Morii, Yu., Pavlovskiy, Ya., Tatarkin, K., Bieloshenko, A., Dmytrenko, I. & Termeno, O. (2023). *Policy concept for veterans and their families. Expert recommendations for the formation of an updated state policy regarding veterans and their families*. Retrieved from: <https://www.pryncyp.com/wp-content/uploads/2024/01/veteranpolicy.pdf>
- Mazurenko, L. I. (2023). Basic principles of state policy in the field of social protection of military personnel: regulatory and legal support. *Aktualni problemy polityky*, 71, 223–231. Retrieved from: http://app.nuoua.od.ua/archive/71_2023/31.pdf
- On social and legal protection of servicemen and their family members: Law of Ukraine, No. 2011-XI (1991, December 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
- On the defense of Ukraine: Law of Ukraine, No. 1932-XII (1991, December 6). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
- Pavlenko, V. S. (2020). Protection of the rights of servicemen and their families: international legal aspect. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 7, 131–133. Retrieved from: http://lsej.org.ua/7_2020/34.pdf.
- Sakhno, S. V. & Belimenko, O. O. (2020). Problems of social security of military personnel in Ukraine. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Ser.: Sotsialno-humanitarni nauky ta publichne administruvannya*, 5, 64–68.
- Tsyhanok, V. M. (2023). The current state of Ukrainian legislation on social protection of military personnel and their family members. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 6: Retrieved from: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/294609/287413>
- UN IOM Migration (2023). *Social reintegration of veterans in Ukraine with an emphasis on the inclusivity of veterans as a vulnerable category of the population and the role veteran organizations can play in ensuring inclusivity*. Final analytical report 'UN IOM Migration'. Retrieved from: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/2024-01/veterans-social_reintegration_ukr.pdf
- Yaroshenko, O. M. (2007). *Sources of labor law of Ukraine*. Extended abstract of the Doctor's thesis. Kharkiv.

THE LEGAL BASIS OF SOCIAL SECURITY FOR VILLAGE OFFICERS AND MEMBERS OF THEIR FAMILIES ACCORDING TO THE LEGISLATION OF UKRAINE

Abstract. The article examines the current state of the legislative system of Ukraine, which regulates the social protection of military personnel and their family members. The main principles of state policy in the field of social security of this category of persons were considered, and it was determined that the main directions of such policy are: a) establishment of a unified system of social and legal protection; b) guaranteeing favorable conditions in the economic, social, and political spheres to military personnel and members of their families; c) development of effective and accessible mechanisms for the realization of their rights to social protection by this category of persons. Social security of persons who defend the state is an extremely important direction of state policy, which is of primary importance not only during the war, but also after its end. Today, there is no more important task than protecting and ensuring the rights of servicemen of the Armed Forces of Ukraine and other military formations that defend the territorial integrity and sovereignty of our state. It is noted that today in Ukraine there is a system of normative legal acts of various legal force that regulate issues of social and legal protection of military personnel, their constitutional rights and freedoms, and guarantees regarding their implementation. At the same time, despite the fact that the legislation in this field is constantly developing and improving, many problematic issues require an effective mechanism for their resolution. The types of social guarantees of servicemen and their family members and the peculiarities of their provision during the period of martial law in the country are considered. A conclusion was made about the irregularity of the norms that determine specific types of social protection of servicemen and their family members, as a significant number

of normative legal acts do not always indicate the provision of integral and comprehensive social protection. And also, the absence of a single legislative act that would determine mutually agreed standards and principles of building the entire structure of social security for servicemen and their family members. There were opinions that the existing system of social protection needs radical reorganization and adaptation to modern conditions. In particular, it is necessary to create a clear system of guarantees of social (material) support of servicemen and their family members, to ensure their observance and implementation by the state. A decent level of social security acts as a stimulus for citizens to military service.

Keywords: social security, social protection, serviceman, family of a serviceman, social guarantees, material, monetary support, benefits.

ПРАВОВА ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

Анотація. У статті досліджено сучасний стан системи законодавства України, що регулює соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей. Розглянуто основні засади державної політики у сфері соціального забезпечення цієї категорії осіб, визначено, що основними напрямками такої політики є: а) встановлення єдиної системи соціального та правового захисту; б) гарантування військовослужбовцям та членам їх сімей сприятливі умови в економічній, соціальній, політичній сферах; в) розробка дієвих та доступних механізмів для реалізації своїх прав на соціальний захист, цією категорією осіб. Соціальне забезпечення осіб, які боронять державу є вкрай важливим напрямком державної політики, який має першочергове значення не тільки в період війни, а й після її закінчення. На сьогодні немає більш важливого завдання, ніж захист і забезпечення прав військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, котрі боронять територіальну цілісність та суверенітет нашої держави. Зазначено, що на сьогодні в Україні існує система нормативно-правових актів різної юридичної сили, які регулюють питання соціального та правового захисту військовослужбовців, їх конституційних прав і свобод, гарантій щодо їх реалізації. Водночас незважаючи на те, що законодавство у цій галузі постійно розвивається та вдосконалюється, але багато проблемних питань потребують дієвого механізму їх вирішення. Розглянуто види соціальних гарантій військовослужбовців та членів їх сімей та особливості їх забезпечення в період воєнного стану в країні. Зроблено висновок про невпорядкованість норм, які визначають конкретні види соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, так як значна кількість нормативно-правових актів не завжди свідчить про забезпечення цілісного й комплексного соціального захисту. А також, відсутність єдиного законодавчого акту, який би визначав взаємоузгоджені стандарти і принципи побудови всієї структури соціального забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей. Дійшли думки, що існуюча система соціального захисту потребує докорінної реорганізації та адаптації до сучасних умов. Зокрема, необхідно створити чітку систему гарантій соціального (матеріального) забезпечення військовослужбовців та членів їхніх сімей, забезпечити їх дотримання та виконання з боку держави. Гідний рівень соціального забезпечення виступає стимулятором для громадян до військової служби.

Ключові слова: соціальне забезпечення, соціальний захист, військовослужбовець, сім'я військовослужбовця, соціальні гарантії, матеріальне, грошове забезпечення, пільги.

Посилання на статтю: Швердіна В. (2024). Правова основа соціального забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей за законодавством України: сучасний стан. *Право та інноваційне суспільство*, 1 (22), 32-38. doi: [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-1\(22\)-3](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2024-1(22)-3)